

Болгар Т.М.,

к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи
Кременчуцький інститут Дніпропетровського університету ім. А.Нобеля

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПРОБЛЕМНИХ БОРГІВ У СУЧАСНІЙ БАНКІВСЬКІЙ ПРАКТИЦІ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Чинними законодавством України передбачені механізми надання кредитів банківськими установами, а також їх погашення позичальниками. Зазначені питання повною мірою регулюються статтею 1054 Цивільного кодексу України і здійснюються суб'єктами правовідносин виключно на договірних умовах [1].

Невиконання сторонами договірних зобов'язань, а також незгода з діями банку, призводить до виникнення спорів, вирішення яких здійснюється у судовому порядку. Однак, вирішення питань непогашення проблемних кредитів у такий спосіб не влаштовує позичальника, а також не в повній мірі задовольняє банківську установу, що надала кредитні кошти.

Одним з найдієвіших механізмів врегулювання проблем щодо погіршення якості кредитних портфелів банківських установ є проведення реструктуризації проблемних заборгованостей окремих позичальників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначена проблема особливої актуальності набуває у кризові для економіки країни періоди. Тому підвищений інтерес з боку провідних науковців є обґрунтованим. Вивченням причин виникнення проблемної заборгованості у банках займалися такі вітчизняні вчені та дослідники як Барановський О.І., [2], Волохов В.І., [3], Геєць В.М. [4], Дядечко Л. М., [5], Коваленко В.В. [6], Прийдун Л. М.[7], Рясних Є. Г. [8], Смулов А. М. [9], Стігліц Дж. [10] та інші науковці.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо управління якістю кредитного портфеля банку шляхом реструктуризації проблемних боргів у сучасній банківській практиці України.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою забезпечення стабільності діяльності банків та створення сприятливих умов для виконання позичальниками зобов'язань за кредитами, своєчасного виконання банками зобов'язань перед вкладниками і кредиторами, уникнення небажаних наслідків, що можуть поставити під загрозу безпеку коштів, довірених банкам, а також беручи до уваги найкращу банківську практику та світовий досвід у цій сфері, керуючись статтею 99 Конституції України, статтями 7, 15 та 55 Закону України «Про Національний банк України», статтями 66 та 67 Закону України «Про банки і банківську діяльність» Правлінням Національного банку України було прийнято постанову від 03.06.2009 № 328 «Про заходи щодо забезпечення погашення кредитів». Ця постанова визначає заходи, що дозволено запроваджувати банкам, у разі прийняття рішення про реструктуризацію заборгованості позичальників, після погодження їх з позичальниками [11].

З 09.01.2009 набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони банкам змінювати умови договору банківського вкладу та кредитного договору в односторонньому порядку» від 12.12.2008 № 661-VI, згідно з яким банкам забороняється в односторонньому порядку збільшувати розмір процентної ставки за кредитними договорами або зменшувати її розмір за договорами банківського вкладу (крім вкладу на вимогу), за винятком випадків, встановлених законом [12].

Національний банк України постановою Правління від 03.06.2009 № 328 звернув увагу керівників банків на неухильне дотримання цього закону.

Отже, явище реструктуризації проблемних боргів перед банківськими установами стає все більш поширеним у сучасній банківській практиці України. Однак, на наше переконання, визначення поняття реструктуризації проблемного кредитного договору потребує певного вдосконалення та впорядкування.

ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» під реструктуризацією боргу пропонує розуміти зміну попередньо встановлених умов кредиту, коли змінюється графік погашення кредиту та при цьому здійснюється або продовження терміну

кредиту, або надання відстрочки погашення суми кредиту чи його частини, або зміна валюти зобов'язання [13].

На думку С.М. Фроста, реструктуризованими є кредити, щодо яких урегульовано формальну домовленість про реструктуризацію боргу й позика класифікується як поточна, але при цьому строки погашення кредиту значно змінені [14].

Однак, такі визначення у повній мірі не відображають усієї суті явища реструктуризації боргу. Адже, варто враховувати, що під час реструктуризації боргу, наприклад, може бути змінений первісний позичальник, знижена відсоткова ставка за користування кредитними коштами, однак строки погашення кредитної заборгованості можуть лишитися незмінними.

З огляду на це, пропонуємо власне визначення реструктуризації проблемного боргу позичальника перед банківською установою. Отже, ***реструктуризація – це передбачений законодавством та нормативно керований комплекс заходів банківської установи, спрямований на врегулювання кредитної заборгованості та адаптований до поточної платоспроможності позичальника.***

Варто зазначити, що банківські установи, застосовуючи механізми врегулювання проблемних боргів у вигляді реструктуризації, пояснюють такі кроки піклуванням про позичальника. Однак, на нинішньому етапі розвитку банківського бізнесу, реструктуризуючи проблемний борг, банківські установи перш за все опікуються власними інтересами серед яких підвищення якісних показників кредитного портфеля, посилення позицій економічної безпеки, отримання додаткового прибутку внаслідок змін умов первісного кредитного договору тощо.

Таким чином явище реструктуризації проблемних кредитних договорів є вигідним як для позичальника, так і для банківської установи. У таблиці 1 розглянемо види реструктуризації проблемних боргів та зазначимо кому у відносинах «клієнт-кредитор» зміна первісних умов кредитного договору є більш привабливою.

Зацікавленість сторін кредитних відносин у проведенні реструктуризації проблемного боргу

Вид реструктуризації	Вплив на позичальника	Вплив на кредитора
Кредитні канікули	Тимчасове фінансове розвантаження позичальника	Відсутність втрат. Гальмування процесів погіршення якості кредитного портфеля
Пролонгація строку дії кредитного договору	Зменшення базових місячних платежів за кредитною угодою. Необхідність здійснення більшої кількості щорічних страхувань предметів застави/іпотеки	Отримання прибутку у вигляді процентів за користування кредитними коштами за більш тривалий період
Зниження відсоткової ставки за користування кредитом	Абсолютна зацікавленість позичальника з огляду на зниження обсягів переплат за користування кредитними коштами	Недоотримання прибутку відносно до очікувань від початкового кредитного договору
Переведення боргу в національну валюту	Вигідність цього виду реструктуризації за умов послаблення позицій національної валюти	Можливість отримання додаткового прибутку за умов підвищення відсоткової ставки за користування кредитом у національній валюті
Рефінансування позичальника	Погашення проблемної частини боргу за умов видачі додаткових кредитних коштів (збільшення ліміту кредитування)	Збільшення кредитних обсягів. Отримання додаткового прибутку у вигляді відсотків за користування кредитом. Однак, ризикованість при кредитуванні позичальника, показник DPD ¹ якого поступово погіршується
Переведення боргу	Звільнення позичальника від кредитних зобов'язань. Однак, перехід права власності на предмет застави/іпотеки до іншої особи	Оновлення DPD. Покращення якості загального кредитного портфеля. Підтримання високих позицій банківської установи у зовнішньому середовищі

Складено автором на основі [11,12]

Отже, наведене свідчить, що проведення реструктуризації проблемного боргу має свої позитивні наслідки як для банківської установи-кредитора, так і для позичальника, що з певних обставин не може належним чином виконувати взяті на себе кредитні зобов'язання, передбачені початковим кредитним договором. Переслідуючи цілі щодо скорочення обсягів власних проблемних портфелів, банківські установи на нинішньому етапі розвитку банківського бізнесу, а також за умов широкого розгортання діяльності підрозділів

¹ DPD – означає – Days pust Due (кількість «Днів Після Дня очікуваної оплати») (кількість днів після виходу кредита із графіка)

внутрішньобанківського колекшену, мають активно пропонувати проблемним позичальникам саме такі шляхи реструктуризації заборгованості та впроваджувати його у практику.

Отже, дослідження доводить, що реструктуризація проблемного боргу є привабливою як для позичальника, так і для банківської установи. Такі кроки банків - кредиторів назустріч проблемним позичальникам спонукають останніх до більш якісного та відповідального виконання взятих на себе договірних зобов'язань.

Варто враховувати, що у разі невиконання позичальником умов зміненого кредитного договору, кредитор має право в односторонньому порядку підвищити ставку відсотків за користування кредитом, що потягне для позичальника суттєві витрати з огляду на тривалий період кредитування та значну суму залишку кредитної заборгованості. З огляду на це, банківським установам держави доцільно активніше застосовувати таку практику в повсякденній діяльності при реструктуризації проблемних боргів у вигляді, наприклад, змінення валюти кредиту. З одного боку такі кроки спонукатимуть боржника до відповідального обслуговування боргу, а з іншого боку, за умови порушення боржником договірних зобов'язань, принесе банківській установі додатковий прибуток при донарахуванні відсотків за користування кредитом.

Важливим та дієвим методом реструктуризації проблемного кредиту є **рефінансування позичальника.**

На нинішньому етапі розвитку банківського сектору України, рефінансування кредитної заборгованості може здійснюватись значною кількістю банківських установ, що ведуть активну кредитну політику. Такий вид капіталовкладень є перспективним для банківських установ, адже під вигідну банку та позичальнику відсоткову ставку за користування кредитом, фінансова установа надає клієнту позику з метою погашення тієї, що вже існує в іншому банку.

Економічний ефект для позичальника є очевидним у разі отримання нового кредиту під відсоткову ставку, що є меншою за визначену первісним кредитором.

Наразі, переважна більшість банківських установ, що має намір рефінансувати позичальника іншої банківської установи, прагне у повній мірі об'єктивно з'ясувати причини перекредитування клієнта іншої кредитної установи. Такі заходи обумовлені тим, що значна кількість потенційних позичальників, прагнучи рефінансувати свою заборгованість перед первісним кредитором, приховують від потенційного кредитора проблемність обслуговування вже отриманої кредитної угоди.

Поширеною є практика, коли представники системи банківського колекшену однієї кредитної установи спонукають проблемного позичальника до отримання кредиту в іншій банківській установі з метою повного погашення існуючого неякісного кредиту.

Крім іншого, дуже поширеними є випадки, коли представники первісного кредитора свідомо повідомляють потенційному позикодавцю викривлену інформацію щодо якості обслуговування позичальником існуючого кредитного договору.

Постає питання про гостру необхідність створення бюро кредитних історій, котре достовірно інформувало б потенційних кредиторів щодо репутації клієнтів, які мають бажання стати позичальниками банківських установ. Впровадження такого роду централізованих інформаційних бюро значним чином убезпечило б банківські установи від понесення збитків внаслідок непередбачених та, інколи, шахрайських дій з боку потенційних позичальників банків України та, крім іншого, суттєво полегшило б роботу підрозділів внутрішньобанківської безпеки, верифікації та напряму повернення проблемних боргів.

Зазначене свідчить, що при значній привабливості інвестицій банківських установ у рефінансування боргу позичальників інших банків, сучасні кредитні установи, представлені на території України, мають виважено підходити до такого роду кредитування. Вважаємо, що на нинішньому етапі розвитку банківського сектору, з огляду на фінансово-економічну ситуацію в країні, банківським установам варто тимчасово утриматися від подібного роду

інвестицій.

Практика свідчить, що за нинішніх умов функціонування банківського бізнесу, єдиним кредитором, що погодиться на рефінансування проблемного боргу є банк, у якому цей проблемний кредит раніше був отриманий і перед яким виникла прострочена заборгованість. Такий банк на відміну від конкурентних установ найбільшим чином зацікавлений у рефінансуванні проблемного боргу з огляду на те, що в іншому випадку погіршуються його рейтингові позиції за показниками якості кредитного портфеля, а також виникає потреба у формуванні підвищеного резерву за рахунок власних коштів.

Рефінансуючи прострочений кредит, банківська установа має пропонувати проблемному позичальнику такі банківські продукти, що стимулюватимуть його до якомога швидшого погашення заборгованості за новим кредитним договором.

З цієї позиції пропонуємо застосовувати банківськими установами «плаваючу» відсоткову ставку за користування кредитом. Доцільним буде запропонувати проблемним позичальникам оформити новий кредит, умовами котрого буде передбачено, що половину строку буде діяти відсоткова ставка, наприклад, у 10,5 % річних, а потягом наступних п'яти років відсоткова ставка за користування кредитом буде збільшуватися на 10 процентних пунктів щороку.

Серед банківських продуктів, необхідних до провадження при рефінансуванні проблемного боргу, пропонуємо застосовувати на практиці виділення періодів з розмежуванням обов'язків погашення кредитної заборгованості, а також відсотків за користування кредитом. Таку схему відобразимо у рис. 1.

Вважаємо за доцільне при розробці банківськими підрозділами графіків погашення кредитів, виданих з метою рефінансування проблемних боргів враховувати наведені рекомендації.

На пільгові періоди, на наше переконання, актуальним буде застосування зниженої відсоткової ставки за користування кредитом. Це дасть можливість позичальнику без зайвих витрат погасити частину заборгованості за тілом кредиту з можливістю випередження графіку погашення.

Розроблено автором

Рис. 1 Схема надання пільгових періодів при видачі кредиту на рефінансування проблемного боргу

Важливим на нашу думку є недопущення рефінансування банківською установою кожного проблемного кредитного договору. В таблиці 2 пропонуємо розглянути авторські пропозиції щодо критеріїв позичальників, з огляду на які варто приймати рішення щодо проведення рефінансування проблемного кредиту.

Таблиця 2

Обставини, що мають враховуватися при вирішенні питання щодо рефінансування проблемного кредиту

Обставина до врахування	Автокредит	Іпотечний кредит
Показник DPD	Не більше 60 днів	Не більше 90 днів
Термін після підписання договору	Не менше 6 місяців	Не менше 6 місяців
Строк до закінчення договору	Більше 3 місяців	Більше 6 місяців
Клас позичальника	Не нижче «Б»	Не нижче «Б»
Наявність проблемних кредитів в інших банках	Ні	Ні
Наявність підтвердженого доходу	Так	Так
Негативна репутація у зовнішньому середовищі (правоохоронні органи тощо)	Ні	Ні

Розроблено автором

Неврахування хоча б одного з наведених критеріїв може прямим чином вплинути на якість виконання позичальником умов нового кредитного договору.

Якщо ж позичальник не може бути класифікований як надійний, а

прострочення за кредитом зростає, банк має шукати альтернативні шляхи введення такої угоди до числа надійних (непроблемних).

У даному випадку актуальним стає реструктуризація кредиту при якій змінюється сам позичальник. Формально, умови кредитування за загальним правилом лишаються такими ж як при первісному кредитному договорі, однак змінюється власник предмету застави чи іпотеки.

На практиці такий вид реструктуризації проблемного кредитного договору стає все більш популярним. Банківська установа зацікавлена у введенні кредиту в графік погашення з відповідним присвоєнням показнику DPD нульового значення. А діючий позичальник звільняється від обов'язку щодо виконання зобов'язань відповідно до діючого кредитного договору та договору застави/іпотеки.

Висновки з даного дослідження. Отже, проведення саме такого роду реструктуризації проблемного боргу за іпотечними та автокредитами обґрунтоване зацікавленістю як банківської установи, так і позичальника. Адже банк, що надав позику, має змогу керувати якістю кредитного портфеля, а клієнт – позичальник отримує привабливий для себе додатковий сервіс. Переведення боргу на іншого позичальника може відбуватися у випадках, якщо фізична особа-позичальник банку є іпотекодавцем/заставодавцем за договором іпотеки/застави транспортного засобу чи нерухомого майна.

Узагальнюючи результати даного дослідження, у рис. 2 пропонуємо розглянути авторську пропозицію щодо порядку переведення боргу за іпотечними та автокредитами з одного позичальника банківської установи на іншого. Наведемо умови, за яких можливо реструктуризувати проблемний кредит, а також запропонуємо можливі варіанти, завдяки яким банківська установа, що надала кредит, може зацікавити проблемного позичальника на шляху спонукання його до прийняття рішення щодо зміни структури боргу.

Отже, не викликає сумнівів, що такий вид реструктуризації проблемного боргу є необхідним до впровадження банківськими установами на шляху скорочення обсягів неякісного кредитного портфеля.

Розроблено автором

Рис. 2 Порядок переведення боргу з проблемного позичальника на іншого

Наведений нами порядок дозволить запропонувати первісному та новому позичальникам таких варіантів реструктуризації, що максимально задовольняють потреби клієнтів та сприятимуть досягненню стратегічних цілей банківської установи загалом та системи банківського колекшену зокрема.

Однак, варто зазначити, що наявність будь-якого широкого кола банківських продуктів з реструктуризації проблемних боргів не призведе до бажаного результату за умов невизначеності чіткого порядку дій відповідальних структурних підрозділів.

Література:

1. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 року N 435-IV. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>.
2. Барановський О. І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи

запобігання: монографія / О. І. Барановський. – К.: Київ. Нац. торг.–екон. ун–т, 2009. – 754 с.

3. Волохов В.І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності / В.І. Волохов // Фінанси України. – 2008. – №8. – с. 109–117.

4. Геєць В.М. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи / В. Геєць // Економіка України. – 2009. – №2. – с. 5–23.

5. Дядечко Л. М. Управління проблемними кредитами в банках України в умовах економічної кризи. / Л. М. Дядечко // Науковий вісник ЧДІЕУ. Сер.: Економіка. - 2011. - Випуск 3. - С. 240-245.

6. Коваленко В.В., Болгар Т.М. Розвиток науково-методичних підходів до оцінки проблемних кредитів як складової системи управління проблемними кредитами банку [Текст] / В.Коваленко, Т.Болгар // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №10. – С. 185–195.

7. Прийдун Л. М. Ефективне управління проблемними кредитами як основа оптимізації відносин між банком та позичальником [Електронний ресурс] / Л. М. Прийдун. - Режим доступу : <http://intkonf.org/priydun-lm-efektivne-upravlinnya-problemnimi-kreditami-yak-osnova-optimizatsiyi-vidnosin-mizh-bankom-ta-pozichalnikom>. - Заголовок з екрану.

8. Рясних Є. Г. Система управління кредитним портфелем у комерційному банку / Є. Г. Рясних, А. А. Пономарьов, М. О. Микитин // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – с. 146–149.

9. Смулов А. М. О перспективных подходах банков к работе с проблемной и просроченной ссудной задолженностью / А.М. Смулов, О.А. Нурзат // Финансы и кредит. – 2010. – № 33. – с. 2–18.

10. Стігліц Дж. Приборкання непокірних фінансів [Електронний ресурс] / Дж. Стігліц // Економічна правда ; від 13.07. 2010 р. - Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua>. - Заголовок з екрану.

11. Роз'яснення НБУ стосовно реструктуризації кредитної заборгованності.

Загол. з екрану. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: http://bank-stories.blogspot.com/2009/08/blog-post_3482.html

12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони банкам змінювати умови договору банківського вкладу та кредитного договору в односторонньому порядку: Закон України від 12 грудня 2008 року № 661-VI. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/661-17>

13. Процедура по виконанню дій щодо змін умов кредитування фізичних осіб працівниками бек-офісу: Розпорядження Правління ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» № 683 РП від 14.12.2009 року.

14. Фрост С. М. Настольная книга банковского аналитика : деньги, риски и профессиональные приемы / С. М. Фрост. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2006. – С. 449.

Literatura:

1. Tsyvil'nyy Kodeks Ukrayiny vid 16 sichnya 2003 roku № 435-IV. [Elektronnyy resurs]. / Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>.

2. Baranovs'kyu O. I. Finansovi kryzy: peredumovy, naslidky i shlyakhy zapobihannya: monohrafiya / O. I. Baranovs'kyu. – K.: Kyiv. Nats. torh.–ekon. un–t, 2009. – 754 s.

3. Volokhov V.I. Ekonomichna pryroda i zmist kredytnoyi diyal'nosti banku v aspekti otsynuvannya yiyi efektyvnosti / V.I. Volokhov // Finansy Ukrayiny. – 2008. – № 8. – s. 109–117.

4. Heyets' V.M. Makroekonomichna otsinka hroshovo-kredytnoyi ta valyutno-kurovovoyi polityky Ukrayiny do i pid chas finansovoyi kryzy / V. Heyets' // Ekonomika Ukrayiny. – 2009. – № 2. – s. 5–23.

5. Dyadechko L. M. Upravlinnya problemnymy kredytamy v bankakh Ukrayiny v umovakh ekonomichnoyi kryzy. / L. M. Dyadechko // Naukovyy visnyk ChDIEU. Ser.: Ekonomika. - 2011. - Vypusk 3. - S. 240-245.

6. Kovalenko V.V., Bolhar T.M. Rozvytok naukovo-metodychnykh pidkhodiv do otsinky problemnykh kredytiv yak skladovoyi systemy upravlinnya problemnymy

kredytamy banku [Tekst] / V.Kovalenko, T.Bolhar // Aktual'ni problemy ekonomiky. – 2013. – № 10. – S. 185–195.

7. Pryydun L. M. Efektyvne upravlinnya problemnymy kredytamy yak osnova optymizatsiyi vidnosyn mizh bankom ta pozychal'nykom [Elektronnyy resurs] / L. M. Pryydun. - Rezhym dostupu : <http://intkonf.org/priydun-lm-efektivne-upravlinnya-problemnimi-kreditami-yak-osnova-optimizatsiyi-vidnosin-mizh-bankom-ta-pozychalnikom>. - Zaholovok z ekranu.

8. Ryasnykh Ye. H. Systema upravlinnya kredytnym portfelem u komertsyynomu banku / Ye. H. Ryasnykh, A. A. Ponomar'ov, M. O. Mykytyn // Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. – 2011. – № 2. – s. 146–149.

9. Smulov A. M. O perspektyvnykh podkhodakh bankov k rabote s problemnoy y prosrochenoy ssudnoy zadolzhennost'yu / A.M. Smulov, O.A. Nurzat // Fynansy y kredyt. – 2010. – № 33. – s. 2–18.

10. Stihlits Dzh. Pryborkannya nepokirnykh finansiv [Elektronnyy resurs] / Dzh. Stihlits // Ekonomichna pravda ; vid 13.07. 2010 r. - Rezhym dostupu : <http://www.epravda.tsom.ua>. - Zaholovok z ekranu.

11. Roz'yasnennya NBU stosovno restrukturyzatsiyi kredytnoyi zaborhovannosti. Zahol. z ekranu. [Elektronnyy resurs]. / Rezhym dostupu: http://bank-stories.blogspot.tsom/2009/08/blog-post_3482.html

12. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo zaborony bankam zminyuvaty umovy dohovoru bankivs'koho vkladu ta kredytnoho dohovoru v odnostoronn'omu poryadku: Zakon Ukrayiny vid 12 hrudnya 2008 roku № 661-VI. [Elektronnyy resurs]. / Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/661-17>

13. Protsedura po vykonannyu diy shchodo zmin umov kredytuvannya fizychnykh osib pratsivnykamy bek-ofisu: Rozporyadzhennya Pravlinnya PAT «Rayffayzen Bank Aval'» № 683 RP vid 14.12.2009 roku.

14. Frost S. M. Nastol'naya knyha bankovskoho analityka : den'hy, rysky y professyonal'nyye pryemy / S. M. Frost. – Dnepropetrovsk : Balans Byznes Buks, 2006. – S. 449.

Анотація

Болгар Т.М.

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПРОБЛЕМНИХ БОРГІВ У СУЧАСНІЙ БАНКІВСЬКІЙ ПРАКТИЦІ УКРАЇНИ

Мета статті полягає у розробці теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо управління якістю кредитного портфеля банку шляхом реструктуризації проблемних боргів у сучасній банківській практиці України.

Методика дослідження. Методологічну основу дослідження складають фундаментальні положення теорій управління банками проблемною заборгованістю, наукові праці провідних вітчизняних і закордонних економістів з питань удосконалення та ефективного управління банківської діяльності, стабілізації фінансово-економічного стану суб'єктів господарювання та сталого розвитку банківської системи. У процесі дослідження використано такі методи, як: метод наукових абстракцій – при обґрунтуванні категоріального апарату; методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції – при обґрунтуванні основних комплементарних складових, що впливають на динамічний розвиток банківської системи; метод логічного узагальнення – при формуванні набору інструментів для визначення якості кредитного портфеля, як важливої складової процесів оцінки сегменту проблемних кредитів банку.

Результати. Обґрунтовано необхідність розробки варіантів реструктуризації проблемних боргів, що максимально задовольняють потреби клієнтів і сприятимуть досягненню стратегічних цілей банківської установи загалом та системи банківського колекшену зокрема.

Наукова новизна результатів дослідження. Проведене дослідження дало змогу запропонувати власне визначення реструктуризації проблемного боргу позичальника перед банківською установою: *реструктуризація – це передбачений законодавством та нормативно керований комплекс заходів банківської установи, спрямований на врегулювання кредитної заборгованості та адаптований до поточної платоспроможності позичальника.*

Практична значущість результатів дослідження. Розроблені підходи до реструктуризації проблемного боргу за іпотечними та автокредитами обґрунтовані зацікавленістю як банківської установи, так і позичальника. Адже банк, що надав позику, має змогу керувати якістю кредитного портфеля, а клієнт – позичальник отримує привабливий для себе додатковий сервіс. Розроблену модель доцільно застосовувати у практичній банківській діяльності.

Ключові слова: банківська діяльність, кредитний портфель, проблемна заборгованість, реструктуризація, рефінансування.

Аннотация

Болгар Т.Н.

РЕСТРУКТУРИЗАЦИЯ ПРОБЛЕМНЫХ ДОЛГОВ В СОВРЕМЕННОЙ БАНКОВСКОЙ ПРАКТИКЕ УКРАИНЫ

Цель статьи заключается в развитии теоретических, методологических позиций

и практических рекомендаций относительно качественного управления кредитным портфелем банка путем реструктуризации проблемных долгов в современной банковской практике Украины.

Методика исследования. Методологическую основу исследования составляют фундаментальные позиции теорий управления банками проблемной задолженностью, научные труды отечественных и зарубежных ученых экономистов по вопросам усовершенствования и эффективному управлению банковской деятельностью, стабилизации финансово-экономического состояний субъектов хозяйствования и устойчивого развития банковской системы. В процессе исследования использованы такие методы, как: метод научных абстракций – при обосновании категориального аппарата; методы анализа, синтеза, индукции и дедукции – при обосновании основных компламентарных составляющих, которые влияют на динамическое развитие банковской системы; метод логического обобщения – при формировании набора инструментов для определения кредитного портфеля, как важной составляющей процесса оценки сегмента проблемных кредитов банка.

Результаты. Обоснована необходимость разработки вариантов реструктуризации проблемных долгов, что максимально удовлетворит потребности клиентов, и будет способствовать достижению стратегических целей банковского учреждения в целом и системы банковского коллекшена в частности.

Научная новизна результатов исследования. Проведенное исследование дало возможность предложить собственное определение реструктуризации проблемного долга заемщика перед банковским учреждением: *реструктурируя – это предусмотренный законодательством и нормативно управляемый комплекс мероприятий банковского учреждения, направленный на урегулирование кредитного долга и адаптированный к текущей платежеспособности заемщика.*

Практическая значимость результатов исследования. Разработанные подходы к реструктуризации проблемного долга по ипотечным и автокредитам обоснованы заинтересованностью, как банковского учреждения, так и заемщика. Банк, который предоставил ссуду, имеет возможность управлять качеством кредитного портфеля, а клиент – заемщик получает привлекательный для себя сервис. Данную модель целесообразно применять в практической банковской деятельности.

Ключевые слова: банковская деятельность, кредитный портфель, проблемный долг, реструктуризация, рефинансирование.

Annotation

Bolgar T.M.

RESTRUCTURING OF PROBLEM DEBTS IS IN MODERN BANK PRACTICE OF UKRAINE

The purpose of the article consists in development of theoretical, methodological positions and practical recommendations in relation to the quality management of credit brief-case of bank by restructuring of problem debts in modern bank practice of

Ukraine.

Research method. Methodological basis of research is made by fundamental positions of theories of management jars by a problem debt, scientific labors of leading domestic and oversea economists on questions of improvement and effective management of bank activity, stabilizing of the finansovo-ekonomichnogo state of subjects of ménage and steady development of the banking system. In the process of research such methods are utilized, as: method of scientific abstractions - at the ground of category vehicle; methods of analysis, synthesis, induction and deduction - at the ground of basic komplementarnikh constituents which influence on its dynamic development; method of logical generalization - at forming of set of tools for determination of quality of credit brief-case, as an important constituent of processes of estimation of segment of problem credits of bank.

Results. Grounded necessity of development of variants of restructuring of problem debts which will maximally satisfy the necessities of clients and will be instrumental in achievement of strategic aims of bank establishment on the whole and systems of bank kolekshenu in particular.

Scientific novelty of research results. The conducted research enabled to offer own determination of restructuring of problem debt of borrower before bank establishment: restructuring - it foreseen a legislation and normatively the guided complex of measures of bank establishment, directed on the settlement of credit debt and adapted to current solvency of borrower.

Practical meaningfulness of research results. Going is developed near restructuring of problem debt after a mortgage and it is grounded autocredits by the personal interest as bank establishment, so I borrower. In fact a bank which gave a loan is in a position to manage quality of credit brief-case, and client - a borrower gets attractive on your own additional service. It is expedient to apply the developed model in practical bank activity.

Keywords: bank activity, credit brief-case, problem debt, restructuring, refunding.